

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

РЕШЕНИЕ №19

София, 21 ноември 1997 г.

(обн., ДВ, бр. 120 от 16 декември 1997 г.)

Конституционният съд в състав:

Председател: Живко Сталев

Членове: Асен Манов

Иван Григоров

Цанко Хаджистойчев

Тодор Тодоров

Станислав Димитров

Александър Арабаджиев

Неделчо Беронов

Георги Марков

Димитър Гочев

Маргарита Златарева

Стефанка Стоянова

при участието на секретар-протоколита Марияна Георгиева разглежда в закрито заседание на 21 ноември 1997 г. конституционно дело №13/1997 г., докладвано от съдията Стефанка Стоянова.

Делото е образувано на 5 август 1997 г. по искане на 52 народни представители от XXXVIII Народно събрание за установяване на противоконституционност и на несъответствие с международен акт, по който България е страна, на §1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ЗИДНК) - ДВ, бр. 62/1997 г.

В искането се поддържа, че с т. 1 от посочената разпоредба се въвеждат обективни критерии, презумиращи законово непревишаване пределите на неизбежната отбрана независимо от характера и опасността на нападението. По такъв начин се позволява защита с действия, вредите от които могат да надхвърлят необходимото за отблъскване на нападението. Следователно в противоречие с чл. 4, ал. 2; чл. 28 и чл. 57, ал. 2 от Конституцията и в несъответствие с чл. 6, ал. 1 от Международния пакт за защита на гражданските и политическите права се изключва обществената опасност и противоправността на деяния, представляващи посегателство върху човешкия живот, здраве и телесна неприкосновеност.

Конституционният съд с определение от 22 септември 1997 г., преценявайки изрично, че "по своето предметно съдържание... предявеното искане не предизвиква възражения", го е допуснал за разглеждане по същество, така както е направено. Като заинтересувани страни е конституирал президента, Народното събрание, Министерския съвет, министъра на правосъдието и правната евроинтеграция, Върховния касационен съд, Върховния административен съд, главния прокурор, Националната следствена служба и Висшия адвокатски съвет.

В предоставения от съда срок становища са постъпили от Народното събрание, изготвено от Комисията по правни въпроси и законодателство срещу корупцията, и от Министерския съвет, министъра на правосъдието и правната евроинтеграция, главния прокурор и Висшия адвокатски съвет.

Според Народното събрание, Министерския съвет и министъра на правосъдието и правната евроинтеграция искането е неоснователно. Съображенията, на които е основан този извод, са сходни. Изложени най-пълно в третото от становищата по реда на изброяването им, те са в смисъл, че §1 ЗИДНК не е противоконституционен и не е в несъответствие както с чл. 6, ал. 1 от Международния пакт за гражданските и политическите права, така и с чл. 2, ал. 2, буква "а" от Европейската конвенция за защита на

правата на човека и основните свободи, защото при отсъствието на надлежно формулиран абстрактен критерий, осигуряващ точно и еднакво приложение на института на неизбежната отбрана в случаите на превишаване на необходимите предели, новосъздадената ал. 3 на чл. 12 НК очертава хипотези с такива особености на обстановката, съотношението на силите и използваните средства, които изключват наличието на явно несъответствие между характера и опасността на нападението и защитата. Същевременно се допълва, че в "условията на повишена криминална активност" приетата разпоредба има важни превантивни функции.

Според главния прокурор и Висшия адвокатски съвет искането е основателно. В подкрепа на това в становищата си те сочат, че с приемането на новата ал. 3 на чл. 12 НК, съобразно която в конкретните хипотези на т. 1 - 6 няма превишаване пределите на неизбежната отбрана, се стига до отказ от принципа за съразмерност на защитата и нападението и оттук до създаване на възможност за отблъскване чрез убийство на всяко нападение, отличаващо се с признаците по тези хипотези, независимо от реалната му интензивност и характера на застрашения интерес, респективно до лишаването от гаранции на провъзгласеното в чл. 28 от Конституцията право на живот.

Конституционният съд обсъди направеното искане, прецени съображенията, съдържащи се в него и в становищата на заинтересуваните страни, и за да се произнесе, взе предвид следното:

1. *Относно искането за противоконституционност*

Правото на живот е основно конституционно право. Наред с достойнството и другите права на личността то съгласно чл. 4, ал. 2 от Конституцията се гарантира от държавата.

Задължение на държавата за защита на това право произтича и от чл. 28, изр. 2 от Конституцията. Тази разпоредба изисква наказването като най-тежко престъпление на посегателството върху човешкия живот. Поставяйки

такова изискване, тя налага създаването на наказателноправни норми, които обезпечават реална защита на правото на живот. Освен това определя наказателната репресия като една от гаранциите, които осигуряват неговото охраняване.

Своеобразно средство за защита на личността и правата на гражданите, включително и на правото на живот, са не само наказателноправните норми, които определят кои общественоопасни деяния са престъпления и какви наказания се налагат за тях. Такова средство, позволяващо защитата на обществените отношения от увреждане и предотвратяването на накърняването им, е и неизбежната отбрана. Тя има за цел запазване на застрашеното право и допуска то да бъде защитено от засягане. Затова е адресирана не към субекта на престъпно посегателство, а към застрашения от непосредствено противоправно нападение или трето лице, и като изключва обществената опасност на извършеното при условията ѝ деяние, дава правна възможност за защита чрез причиняване вреди на нападателя.

Неизбежната отбрана обаче не е право за неограничено засягане на нападателя. Личността и правата на последния продължават да са обект на конституционна защита и след като той е предприел непосредствено противоправно нападение. За пределите на защитата освен от чл. 12, ал. 1 и 2 НК може да се съди и от чл. 2, ал. 2, буква "а" от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи. Тази разпоредба дава основание да се определят границите на конституционна защита на правото на живот на нападателя с оглед защитата на правото на живот и други конституционни права на нападения при законодателното уреждане на института на неизбежната отбрана. Съдържанието ѝ сочи наличието на признаци, които са свързани както с вида на застрашените от нападението права, представляващи засягане с незаконно насилие на дадено лице, така и с интензивността на това нападение, определяща се от абсолютната

необходимост за лишаване от живот на нападателя. От това следва, че балансът между двете категории права - застрашените от засягане и тези, които могат да бъдат увредени, законодателят трябва да направи, като държи сметка и за характера, и за опасността на нападението.

В създадената с §1, т. 1 ЗИДНК нова ал. 3 на чл. 12 НК са предвидени следните шест отделни хипотези, при които законодателят приема, че независимо от характера и опасността на защитата няма превишаване пределите на неизбежната отбрана, ако:

1. нападението е от две и повече лица;
2. нападателят е въоръжен;
3. нападението е извършено чрез проникване с насилие или взлом в жилище, вилен имот или стопански обект;
4. нападението е в моторно, въздухоплавателно, водно превозно средство или подвижен железопътен състав;
5. нападението е извършено нощем;
6. нападението не може да бъде отблъснато по друг начин.

В тези хипотези всъщност е изключено явното несъответствие между нападението и защитата. Така е изключена и обществената опасност на всички деяния, чрез които е отблъснато непосредствено противоправно нападение, отличаващо се със съдържащите се в т. 1 - 6 признаци. Ето защо такива деяния, каквато и да е тежестта на причинените при изпълнението им вреди на нападателя, не са престъпления.

В т. 1 и 2 от чл. 12, ал. 3 НК това законодателно решение е основано на качества на нападателите, свързани с броя им и наличието на оръжие у тях. Тези качества не разкриват особености на характера на нападението. Те се отнасят само до опасността му, но не са достатъчни за нейното пълно и точно определяне, поради което нямат самостоятелно значение за оценката

й. Като вероятност за увреждане на даден правно защитен интерес опасността на нападението зависи от множество обстоятелства. Към тях се отнасят примерно не само броят на нападателите по т. 1, а и възрастта им, възрастта на отбраняващия се, средствата за защита, с които той разполага, както и не само притежаването на оръжие от нападателя по т. 2, но и вида му, намерението и фактическата възможност за неговото използване, дали е въоръжен отбраняващият се, ако е така - какво е оръжието му. Цялостното отчитане и преценяване на всички обстоятелства в отделните случаи може да обоснове съвсем различна степен на интензивност на нападението, макар то да е извършено от нападатели, имащи отбелязаните качества. Конкретната и комплексната оценка на тези обстоятелства обаче е безпредметна, защото двете разпоредби обхващат всяко нападение, което е осъществено при предвидените в тях условия. По такъв начин в обсега на т. 1 попадат дори прояви като извършените от деца дребни кражби или причинени повреди на някакво имущество по време на игра, а в обсега на т. 2 - извършената кражба в овощната градина на няколко ябълки или други плодове от селскостопански работник, който обичайно носи в себе си нож, или засягането на честта и достойнството на нападнатия от лице, което е от състава на полицията и с оглед на служебните си функции носи огнестрелно оръжие.

В т. 4 и 5 от чл. 12, ал. 3 НК посоченото законодателно решение е основано на особености на нападението, свързани с мястото и времето на извършването му. Обстоятелствата, използвани като квалифициращи признаци, нямат за предмет характера на нападението и са от вида на тези, които имат значение за опасността му. Те, както и признаците по първите две разпоредби, не са достатъчни за определянето й. Каква е създадената опасност от нападението може да се прецени във всеки отделен случай, като се съобрази не само времето и мястото на извършването му, но и броят на нападателите, възрастта им, видът на използваните средства и други

обстоятелства. Изчерпателното изброяване на последните не е възможно и при обема и многообразието им използването само на един квалифициращ признак във всяка от разпоредбите разширява тяхното действие до прояви, които засягат по-незначителни интереси или не застрашават съществено съответния правно защитен интерес. Такива прояви примерно могат да бъдат по т. 4 джебчийска кражба на неголяма сума, повреждането по непредпазливост на багажа на някой от пътуващите, а по т. 5 - спречкването между съседи, при което нападателят с плесници е удрял отбраняващия се, или скарване в заведение или на улицата, при което нападателят упорито и без прекъсване е обиждал отбраняващия се.

В т. 3 от чл. 12, ал. 3 НК квалифициращият признак е свързан с начина на изпълнение на нападението и обектите, които са предмет на насилие или взлом от страна на нападателя, са обособени в три групи - жилище, вилен имот, стопански обект. Тъй като жилище е всеки обект, който се ползва за живеене, от първата група всъщност се обхващат и вилните имоти, застроени с ползвани за обитаване сгради. След така направеното уточнение следва да се посочи, че съображенията досежно т. 1, 2, 4 и 5 се отнасят и до т. 3 в частта ѝ за думите "вилен имот или стопански обект".

За характера и опасността на нападението могат да имат значение не само обстоятелствата за начина на проникване във вилния имот или в стопанския обект. От значение са също застрашения с увреждане интерес, конкретния способ за влизане с взлом, степента на нарушаване неприкосновеността на недвижимия имот от вида на указаните и всички фактически данни за брой и възраст на нападателите, за средствата, които използват, за времето, през което действат. Преценяването на всички обстоятелства, както и при разпоредбите на т. 1, 2, 4 и 5, обаче е безпредметно, защото хипотезата на т. 3 в цитираната част обхваща всяко нападение, за извършването на което нападателят е предприел проникване с насилие или с взлом във вилен имот или стопански обект. По такъв начин

приложното поле на тази хипотеза обхваща и незначителни прояви на нападение, каквито могат да бъдат кражбата на инструмент от застроения със стопанска сграда вилен имот след счупване на стъклото на прозореца и всяка взломна кражба, дори ако предметът ѝ е с много ниска стойност.

Съображенията във връзка с обсъдените разпоредби позволяват да се обобща, че съдържащите се в тях квалифициращи признаци не изчерпват целия фактически състав на онези конкретни особености на отделните случаи, които в своята съвкупност определят характера и опасността на нападението. За това само от тези признаци не може да се направи обосновано предположение, че при наличието им причинените вреди са всякога в рамките на необходимите предели. Ето защо изключването на приложението на чл. 12, ал. 2 НК във всички случаи, които се обхващат от посочените разпоредби, създава правна възможност за субекта на неизбежната отбрана да отблъсне нападението посредством увреждане на нападателя, което значително и явно надхвърля нужната защита. За такъв субект, спрямо когото е предприето нападение, имащо признаците по тези разпоредби, не съществува задължение да осъразмерява отбраната с опасността на това нападение, той може сам да реши с причиняването на какви вреди да защити застрашените от увреждане интереси и извършеното от него деяние няма да бъде общественоопасно и противоправно и няма да съставлява престъпление и тогава, когато той е могъл да се защити с причиняване на по-несъществени вреди - например с нанасяне на телесна повреда на нападателя вместо с убийство, с повреждане на вещи на нападателя вместо с умъртвяването му или въобще с използването на по-лека форма на насилие или друга принуда вместо действително упражнената.

От изложеното следва противоречието на тези разпоредби с Конституцията.

Както се изтъкна, държавата има произтичащо от Конституцията задължение да гарантира правото на живот. Една от гаранциите е изпълнението на надлежно предвиденото изискване за наказване като най-тежко престъпление на посегателството върху човешкия живот. Разпоредбите на т. 1, т. 2, т. 3 в частта ѝ относно думите "вилен имот или стопански обект", т. 4 и т. 5 от ал. 3 на чл. 12 НК нарушават това изискване.

Признаците, които се съдържат в изброените разпоредби и които се отнасят до нападението, не определят характера и опасността му изцяло и достатъчно пълно. Въпреки наличието им в отделните конкретни случаи може да се окаже незначителен застрашения интерес или ниска степента на вероятност за увреждането му, а вредите, причинени за отблъскването на такова нападение, да превишават необходимите предели. Но нанасянето им, дори когато съставлява посегателство върху човешкия живот, не е престъпление поради изключването на явното несъответствие между защитата и нападението, а оттук и на обществената опасност на деянията, с които е увреден нападателят. От това следва, че тези разпоредби допускат и оправдават при определени условия убийството или опита за убийство, чието извършване надхвърля границите на защитата по чл. 12, ал. 1 НК. По такъв начин те засягат и накърняват правото на живот и ограничават гаранциите за защитата му. Ето защо са противоконституционни. В този смисъл искането по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията е основателно и трябва да се уважи.

Поради полученото се равенство на гласовете и липса на мнозинство, че разпоредбите на т. 3 в частта за изрази "нападението е извършено чрез проникване с насилие или с взлом в жилището" и на т. 6 противоречат на Конституцията, искането да бъдат обявени за противоконституционни следва да се отхвърли. Така че те остават в сила.

При гласуването съдиите Живко Сталев, Цанко Хаджистойчев, Станислав Димитров, Неделчо Беров, Георги Марков и Маргарита

Златарева застъпиха разбирането, че т. 3 (без случаите на вилен имот или стопански обект) и т. 6 на новата ал. 3 на чл. 12 НК не противоречат на Конституцията поради следните съображения:

а) Според т. 3 няма превишаване пределите на неизбежната отбрана, даже когато нападателят е убит, ако той е проникнал в жилището на нападения чрез насилие или взлом. Така очертаното нападение се характеризира чрез особена интензивност. Наред с това то пряко и грубо нарушава неприкосновеността на жилището. Неговата неприкосновеност е изрично прогласена от чл. 33, ал. 1, изр. 1 на Конституцията, защото то е особено ценно право и благо. Нещо повече, нападеният при условията на т. 3 не може да знае с каква цел нападателят иска да проникне насилствено или с взлом в жилището. Тази цел може да бъде убийство или жестоко изтезание, за да бъде принуден нападеният да посочи къде има скрити пари или други ценности, каквито случаи за съжаление има и то не малко. При тези условия отбраната на нападения включително чрез убийство на напаателя не може да бъде окачествена като явно превишаване на пределите на неизбежната отбрана. Ето защо, като я позволява, т. 3 на новата ал. 3 на чл. 12 НК не противоречи на чл. 4, ал. 2 или чл. 28, ал. 1, изр. 1 на Конституцията. Очевидно е, че тези разпоредби на Конституцията не могат да бъдат тълкувани така, че да обезкуражават нападения да се защити, макар че отбраната му е оправдана с оглед особения интензитет на нападението и високата ценност на нападените блага. Трябва да се има при това предвид, че неизбежната отбрана е не само защита на тези блага, но и личният принос на всеки гражданин в защита на правния ред, нарушен от напаателя.

В полза на застъпеното становище говорят и убедителни сравнително-правни съображения.

Според чл. 35 от Наказателния кодекс на щата Ню Йорк "Защитата е правомерна и няма явно несъответствие с нападението, ако нападателят е

убит в дома на отбраняващия се, посягайки на неприкосновеността на жилището му, на неговата личност или имущество". От своя страна, френският Наказателен кодекс от 1992 г. постановява, че е "правомерна отбраната на онзи, който извършва деянието, за да отблъсне през нощта нападател, проникнал в жилището със сила или взлом" (вж. за тези разпоредби становището на министъра на правосъдието и правната евроинтеграция).

С оглед защитното предназначение на т. 3 понятието "жилище" следва да се тълкува широко. "Жилище" по смисъла на т. 3 е всеки обект, който се използва за обитаване, независимо от това: аа) какво представлява (самостоятелна едносемейна сграда; апартамент в жилищен блок, вилна сграда, фургон, използван за вила или за обитаване от работници при строеж, и т.н.); бб) къде се намира (в регулационните граници на град, село, вилна зона или вън от тях - например, хижа, фургон за работници и т.н.); вв) дали е напълно завършен, отговаря ли на архитектурните, санитарните и други изисквания; и гг) дали се обитава временно (например, стая в хотел, вила) или постоянно.

б) Относно т. 6 на новата ал. 3 на чл. 12 НК липсата на противоречие между нея и Конституцията е очевидна, тъй като тази точка изразява самата същност на неизбежната отбрана, а именно, че тя е винаги позволена, когато противоправното нападение не е могло да бъде отблъснато по друг начин освен този, който отбраняващият се е използвал. Сходна с т. 6 е и разпоредбата на чл. 2, т. 2, буква "а" от Конвенцията за защита на правата на човека и основните му свободи, която допуска "лишаването от живот, когато то е резултат от употреба на сила, призната за абсолютно необходима при защитата на което и да било лице от незаконно насилие". Следователно, даже и да я нямаше т. 6, произтичащата от нея норма би важила в нашето право по силата на чл. 2, т. 2, буква "а" на цитираната конвенция, тъй като Република България е страна по нея (арг. чл. 5, ал. 4 на Конституцията). Най-

после, за разлика от т. 1, 2, 4 и 5 на новата ал. 3 на чл. 12, т. 6 не прегражда конкретната преценка на съда, дали използваната от нападения отбрана е била наистина единственият начин, за да бъде отблъснато противоправното нападение.

Становище, че двете разпоредби са противоконституционни, застъпиха съдиите Асен Манов, Димитър Гочев, Стефанка Стоянова, Иван Григоров, Тодор Тодоров и Александър Арабаджиев по следните съображения.

За да е извършено при условията на неизбежна отбрана, деянието трябва да причинява вреди, които са в рамките на необходимите предели, като от чл. 12, ал. 2 НК следва, че те са в тези предели, ако защитата не е в явно несъответствие с характера и опасността на нападението.

В новата ал. 3 на чл. 12 НК, създадена с § 1, т. 1 ЗИДНК, рамките на необходимите предели се определят от фактически причинените вреди за отблъскване на нападението, имащо признаците по т. 1 - 6. Този принцип е в противоречие със същността на неизбежната отбрана, означена така именно поради неизбежността на онзи минимум вреди, които трябва да се причинят за прекратяване и отблъскване на нападението. Същевременно така възприетият принцип за разлика от принципа, произтичащ от чл. 12, ал. 2 НК, въобще не отчита характера на нападението. От това следва извод за противоконституционност освен на другите и на тези две разпоредби.

Характерът на нападението се определя от правно защитените интереси, които то застрашава и които могат да бъдат свързани и с имуществени, и с неимуществени права на личността. Многообразието във вида, ценността, важността и значимостта на правата и интересите, които могат да бъдат застрашени от проява, представляваща нападение по чл. 12, ал. 1 НК, обуславя голямото различие в степента на засягане на правопорядъка от такива прояви. Текстът на чл. 12, ал. 2 НК изисква съпоставяне на застрашените от нападението с увредените при

отблъскването му интереси и при явно несъответствие помежду им обосновава квалифициране на деянието като извършено при превишаване пределите на неизбежната отбрана. По такъв начин допуска отблъскване на нападението не на всяка цена, а на цена, която не е явно несъответна и не надхвърля явно, значително и несъмнено тази на защитавадения интерес.

В двете разглеждани разпоредби, както се отбелязва, няма признаци относно характера на нападението. Първата от тях - цитираната част на т. 3, съдържа квалифициращи обстоятелства за мястото на нападението и за наличието на препятствия и начина на преодоляването им с оглед извършването на това нападение. Те, макар и недостатъчно, непълно и без да изчерпват всички особености във връзка със съотношението на силите, очертават опасността на нападението. Такива обстоятелства досежно обекта, за засягането на който нападателят е пристъпил към насилие или взлом, обаче липсват. Поради това застрашени от нападението при тази хипотеза могат да бъдат всички интереси, които се обхващат от чл. 12, ал. 1 НК. Втората от разпоредбите - т. 6, без използването на конкретни квалифициращи обстоятелства обобщава интензивността на нападението като изключваща възможността да бъде отблъснато по друг начин, който е различен от приложения от отбраняващия се. Тя не определя обаче към какво е било насочено и какво е застрашавало нападението. Ето защо и по тази разпоредба, чиято редакция по начало не отговаря на нямащата субсидиарен характер неизбежна отбрана, обект на нападението могат да бъдат всички обхващащи се от чл. 12, ал. 1 НК интереси.

Изложеното за характера на нападението и за отсъствието в двете разпоредби на отнасящи се до него квалифициращи обстоятелства е основание да се приеме, че то може да застрашава с увреждане здравето или живота на отбраняващия се или на трето лице, но може да засяга и само честта и достойнството им или пък да има за предмет вещ с неголяма стойност. Като изключва в тези разпоредби превишаването пределите на

неизбежната отбрана независимо от характера и опасността на защитата, законодателят прави допустимо отблъскването на нападението с нанасяне на вреди, които са прекомерни и чието причиняване е обществено неоправдано с оглед на защитения интерес. По такъв начин позволява и оправдава лишаването от живот на нападателя и тогава, когато тези вреди са в явно несъответствие с вредите, предотвратени чрез отблъскване на нападението. А това противоречи на обсъдените в решението конституционни текстове - чл. 4, ал. 2 и чл. 28, признаващи правото на живот и изискващи гарантирането му от държавата.

Направеното искане по чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията има за предмет §1 ЗИДНК, състоящ се от две отделни точки - т. 1, с която е създадена нова ал. 3 на чл. 12 НК, и т. 2, според която досегашната ал. 3 става ал. 4. Мотивите за противоконституционност се отнасят само до т. 1, която бе разгледана, а в останалата част искането се отхвърли.

2. Относно искането за установяване на несъответствие с международен акт, по който България е страна

Обявяването на противоконституционността на разпоредбите на т. 1, т. 2, т. 3 в частта й досежно изрази "вилен имот или стопански обект", т. 4 и т. 5 от ал. 3 на чл. 12 НК има за последица прекратяване на действието им и на съществуването им като правни норми от действащото законодателство. Такъв извод следва от даденото с Решение № 22 от 31 октомври 1995 г. по к.д. № 25 от 1995 г. задължително тълкуване на чл. 151, ал. 2, изр. 3 от Конституцията. Понеже тези разпоредби по силата на решението на съда престават да съществуват, безпредметна е преценката по чл. 149, ал. 1, т. 4 от Конституцията за съответствието или несъответствието им с международен акт, по който България е страна. Затова искането не следва да се разглежда в тази част.

Досежно другите разпоредби от ал. 3 на чл. 12 НК - т. 3 в частта за изрази "нападението е извършено чрез проникване с насилие или с взлом в жилище" и т. 6, искането е неоснователно.

С чл. 6, ал. 1 от Международния пакт за гражданските и политическите права се признава правото на живот като присъщо на човешката личност, посочва се, че никой не може произволно да бъде лишен от живот и защитата на това право се възлага на законодателството на съответната държава.

Наказателната репресия е средство за защита на правото на живот. Тази законова защита, чието установяване е и конституционно задължение на държавата, не се нарушава от посочените разпоредби. Последните действително допускат причиняването на вреди, които могат да включат лишаването от живот. За това обаче са предвидени конкретни условия. Така предвидените условия изискват нанасянето на вредите да е осъществено за запазването на застрашени от увреждане права и интереси и наред с това индивидуализират нападението с признаци, които всякога определят като голяма интензивността и опасността му.

Признаците, съдържащи се в цитираната част на т. 3 от чл. 12, ал. 3 НК, са свързани с начина на изпълнение на нападението и анализът им сочи, че неговото осъществяване при условията на разглежданата хипотеза е съпроводено с нарушаване на основно конституционно право, каквото е неприкосновеността на жилището. Същевременно обсъждането им указва на изискване за нарушаване на отбелязаното право не с предназначения за обикновено влизане в жилището начин, а посредством насилие или преодоляване на направени за охраняването му препятствия и прегради чрез повреждането, разрушаването или унищожаването им. Изложеното налага извода, че взетите предвид в закона квалифициращи обстоятелства във връзка с нападението характеризират винаги като голяма опасността му. Такова нападение е всякога със значителна по степен интензивност, защото

то не само застрашава определен правно защитен интерес, а с оглед увреждането на този интерес неминуемо накърнява едно право на личността, като го нарушава по особено укорим начин. Следователно, за да е успешна, със значителна по степен интензивност трябва да бъде и защитата, насочена към отблъскването му. Затова няма да е произволно лишаването от живот, ако отбраняващият се за преустановяване проявите на нападателя е извършил убийство или опит за убийство.

Досежно признаците, съдържащи се в т. 6 от чл. 12, ал. 3 НК, трябва да се отбележи, че те обобщават интензивността на нападението и цялостната обстановка на извършването му като такива, при които има една-единствена възможност за защита. А когато има само една възможност за защита, не съществува друг какъвто и да е способ за отблъскване на нападението и отбраняващият се не разполага с по-меки средства за опазване и охраняване на обекта на нападение, отбраната е всякога необходима в пределите на действително причинените вреди. Ето защо, ако тези вреди съставляват убийство или опит за убийство, лишаването от живот не е произволно.

По тези съображения посочените разпоредби не са в несъответствие с чл. 6, ал. 1 от Международния пакт за гражданските и политическите права и искането за установяване на такова несъответствие следва да се отхвърли.

За това и на основание на чл. 149, ал. 1, т. 2 и 4 от Конституцията Конституционният съд

РЕШИ:

1. Обявява за противоконституционни разпоредбите на т. 1, т. 2, т. 3 относно думите "вилен имот или стопански обект", т. 4 и т. 5 от ал. 3 на чл.

12 от Наказателния кодекс, създадени с § 1, т. 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ДВ, бр. 62 от 1997 г.).

Отхвърля искането за обявяване на противоконституционност в останалата му част.

2. Отхвърля искането за установяване на несъответствие с чл. 6, ал. 1 от Международния пакт за гражданските и политическите права на разпоредбите на т. 3 относно изрази "нападението е извършено чрез проникване с насилие или с взлом в жилище" и на т. 6 от ал. 3 на чл. 12 от Наказателния кодекс, създадена с § 1, т. 1 от Закона за изменение и допълнение на Наказателния кодекс (ДВ, бр. 62 от 1997 г.).

Председател: Живко Сталев